

PRIZNANJA ZDRUŽENJA DRAMSKIH UMETNIKOV SLOVENIJE 2015

Komisija v sestavi mag. Alenka Pirjevec (predsednica), mag. Primož Jesenko in Gašper Tič (člana), je soglasno sprejela naslednje odločitve:

Veliki Bršljanov venec,
priznanje ZDUS za življenjsko delo prejme režiserka, dramaturginja in
gledališka pedagoginja
Balbina Battelino Baranovič.

Ime Balbine Battelino Baranovič se je zapisalo v začetke profesionalnega slovenskega gledališča po drugi svetovni vojni. Kot prva diplomirana režiserka na območju nekdanje Jugoslavije, učenka in asistentka Branka Gavelle, je sodelovala pri ustanovitvi in vzpostavitvi Prešernovega gledališča v Kranju, celjskega Mestnega gledališča, leta 1955 pa je v Viteški dvorani prenovljenih Plečnikovih Križank ustanovila Eksperimentalno gledališče in Mladinsko gledališče, obe hkrati umetniško vodila in v njiju režirala. To sta omogočila zahtevnost in naprednost njene vizije, ki je bila pozorna na vse, kar je v gledališkem prostoru manjkalo in je prehitevala svoj čas. Njena razplastena pot je začrtala in omogočila smernice slovenske gledališke prakse, ki odzvanjajo vse do danes.

V naravi premikov v umetnosti je, da brez sprožilcev, ki so v nekem trenutku pritisnili na pravo struno, tudi nadaljnji razvoj umetniške discipline ne bi bil predstavljen. Razvoj steče svojo pot, toda pomen prvih impulzov je bistven – šele vzpostavitev Mladinskega gledališča je navsezadnje omogočila rast v Slovensko mladinsko gledališče, kot ga poznamo danes. Leta 1955 so se sešteli različni dejavniki, med drugim tudi naklonjenost kompetitivno naravnane mesta Ljubljana, ki je omogočilo vzpostavitev Mladinskega v Viteški dvorani, torej v neposredni bližini Drame SNG Ljubljana, osrednje institucije, v kateri je Baranovič občasno prav tako režirala, sicer pa sodelovala prav z igralskim ansamblom Drame.

Gledališki eksperiment v pomenu, kot ga je Slovenija spoznavala skozi »poskuse« Eksperimentalnega gledališča in ki je danes sestavni del ustvarjalnega pristopa v slovenskem teatru, se utegne zdeti samoumeven in prav nič izjemen, toda brez režiserskih in repertoarnih impulzov s strani Balbine Battelino Baranovič bi bilo oblikovanje slovenske gledališke ustvarjalnosti, kot jo poznamo danes, občutno bolj dolgotrajno, čeprav so se uspehi izmenjevali tudi z manj posrečenimi projekti. Toda šlo je za dinamiziranje prevladujočega mentalnega prostora. Za odkritje sodelavcev, s katerimi je nato sodelovala večkrat: Štefka Drolc, Polde Bibič, koreograf Henrik Neubauer. Omenimo nekaj izbranih predstav: otvoritvena predstava Eksperimentalnega gledališča po Zolajevem romanu *Thérèse Raquin*, 1955; velika uspešnica Platonovi *Poslednji dnevi Sokrata* z Lojzetom Potokarjem v nosilni vlogi, 1957; Faulknerjev *Requiem za vlačugo*, 1958; ambientalna postavitev Goethejevega *Fausta* v preddverju Križank, 1959; prvi slovenski uprizoritvi Samuela Becketta: *Konec igre* (1961) in *O, lepi dnevi* (1964); *Lepa čevljarka* F. G. Lorce v Mladinskem gledališču, 1962; nato Žarko Petan prvič režira Edwarda Albeeja, *Zgodbo o živalskem vrtu* 1962; sledi postavitev *Pod mlečnim gozdom* Dylana Thomasa, 1963, itn.)

Včasih je potrebno pogledati na začetek, še zlasti v primerih, ko iniciatorji, zaslužni za integracijo alternativnih poti v uradno gledališko zgodovino, ostanejo zapisani v spomin kot ustvarjalci, v katerih sočasna strokovna kritika ni vselej našla meril presežne kakovosti za vključitev v tokove večinske refleksije. Nov kontekst vzpostavi nove odnose. Opus Balbine Battelino Baranovič je kot eno ključnih gibal sredi petdesetih sprožil strukturne spremembe v kontekstu spreminjanja gledališča v Sloveniji že z vpeljavo zavesti o ključni vlogi druge poti, kot tudi z vključevanjem koreografiranega giba ali izvirne glasbe v odrski jezik.

Zato je delež Balbine Battelino Baranovič pri sodobni zasnovi principov raziskovalnega gledališča, ki je razmikala meje in je na videz deloval na mikro ravni, neizbrisen.

Obrazložitev je pripravil mag. Primož Jesenko, dramaturg.